

SKUPNOST ORGANIZACIJ ZA
USPOSABLJANJE OSEB S POSEBNIMI
POTREBAMI V REPUBLIKI SLOVENIJI

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA ŠOLSTVO IN ŠPORT

Naložba v vašo prihodnost
OPERACIJO DELNO FINANCIRA EVROPSKA UNIJA
Evropski socialni sklad

GRADITEV SODOBNEGA SISTEMA VZGOJE IN IZOBRAŽEVANJA OTROK S POSEBNIMI POTREBAMI

Usposabljanje strokovnih delavcev
za uspešno vključevanje otrok in
mladostnikov s posebnimi potrebami
v vzgojo in izobraževanje 2008 - 2011

SKUPNOST ORGANIZACIJ ZA
USPOSABLJANJE OSEB S POSEBNIMI
POTREBAMI V REPUBLIKI SLOVENIJI

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA ŠOLSTVO IN ŠPORT

Naložba v vašo prihodnost
OPERACIJO DELNO FINANCIRA EVROPSKA UNIJA
Evropski socialni sklad

URESNIČEVANJE NOVE INKLUZIVNE KULTURE

ODKRIVANJE, PREPOZNAVANJE, SPREJEMANJE TER
VZGOJA IN IZOBRAŽEVANJE OTROK S POSEBNIMI
POTREBAMI

Dr. Božidar Opara

2009

SKUPNOST ORGANIZACIJ ZA
USPOSABLJANJE OSEB S POSEBNIMI
POTREBAMI V REPUBLIKI SLOVENIJI

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA ŠOLSTVO IN ŠPORT

Naložba v vašo prihodnost
OPERACIJO DELNO FINANCIRA EVROPSKA UNIJA
Evropski socialni sklad

GRADITEV SODOBNEGA SISTEMA VZGOJE IN IZOBRAŽEVANJA OTROK S POSEBNIMI POTREBAMI

Usposabljanje strokovnih delavcev
za uspešno vključevanje otrok in
mladostnikov s posebnimi potrebami
v vzgojo in izobraževanje 2008 - 2011

A. IZHODIŠČA:

- hitro spreminjanje sveta
- lahko razumemo in sprejemamo tehnološke in tehnične novosti
- spreminja se tudi človek. So otroci danes drugačni?
- mora biti tudi šola drugačna?
- spreminja se pojem učenja
- od “ kaj učiti” do “ kako poučevati” (Komenski – veščine)
- definicija učenja (UNESCO 1993):
 - “ učenje je vsaka sprememba v vedenju, informiranosti, znanju, razumevanju, stališčih, spretnostih ali zmožnostih, ki je trajna in ki je ne moremo pripisati fizični rasti ali razvoju podedovanih vedenjskih vzorcev”
- ta definicija širi področje učenja
- do učenja pride na osnovi izkušenj ob interakciji med človekom in njegovim fizikalnim in socialnim okoljem

- Za sodobno edukacijo usposabljati vzg. in učitelje, da bodo “izboljšali poučevanje” (Komenski)
- Didaktika je “ umetnost poučevanje ”(Komenski)
- Za učitelja ni dovolj, da veliko zna – obvladati mora umetnost poučevanja-didaktiko
- To novo funkcijo in naloge učitelja zajemamo v pojmu “ kompetentnost “
- Na prvem mestu splošnih kompetenc vzg.-učitelja so **KOMUNIKACIJA IN ODNOSI:**
(razvijati pozitivno ozračje, razvijanje socialnih veščin, svetovalni pogovor,delo z učenci, oblikovanje varnega in spodbudnega okolja, kjer se učenci dobro počutijo in so sprejeti, spodbujanje različnosti, samostojnosti, odgovornosti, oblikovanje jasnih pravil za disciplino in vedenje v razredu,strategije za soočanje z neprimernim vedenjem in

konflikti, oblikovati pozitiven odnos do učečih)

**Izhajamo iz postmodernistične filozofije
in etike (tisti del filozofije, ki ugotavlja,
kaj je za človeka vrednota)**

**“ Kranj c ti le dobička iščeš,
bratov svojih ni ti mar,
kar ti bereš, kar ti pišeš
mora dati gotov d nar**

Kar ni tuje, zaničuješ.....”

- če so interakcije bistvo pri učenju, potem so odnosi bistvo vzgojno izobraževalnega dela
- še več, odnosi so bistvo v človekovem funkcioniranju
- pomemben je že odnos do samega sebe (samovrednotenje, samopodoba.)
- “ ne vrže nas na tla problem, vrže nas odnos do problema”
- ali obvladamo odnose? (odnos do drugih, do okolja, do sebe..)
 - znamo pohvaliti druge?
 - znamo pohvaliti sami sebe?
 - znamo sprejeti pohvalo?
- ljudski pregovor: ljubezni, čistoče in pohvale ni nikoli preveč
- odnosi v pedagoškem procesu → so medij, preko katerega vplivamo na učeče
 - dobri učitelj → empatija → 40-50 %
 - slab učitelj → ni empatije → cca 5 %

B. OTROCI S POSEBNIMI POTREBAMI- kratek zgodovinski diskurz

I.obdobje(18. in 19. stoletje)→ spoznavanje,
dokazovanje učljivosti

II. obdobje (1900 do 1975)→ za drugačne
otroke drugačne šole- razvoj
specializiranega posebnega šolstva

III.obdobje (1975 →) razvoj nove kulture in
paradigme – inkluzivne paradigme

C. FILOZOFSKE PREDPOSTAVKE ZA NOVO PARADIGMO

* modernistična filozofija (pretekla desetletja):

- iskanje objektivne resnice
- čim točneje ugotoviti, kdo je “prizadet”
- vsa pozornost usmerjena v hibo, motnjo, defekt
- razvili povsem paralelni sistem vzgoje in izobraževanja

- nazivi tistega časa zelo stigmativni
 - človek ima 200-300 lastnosti
 - Piaget → človek je enkratna celota, vedno funkcionira kot celota

* postmodernistična filozofija in teorija vzgoje in izobraževanja:

- izhaja iz nove etike:
 - enakopravnost
 - človekove pravice
 - pravičnost
 - antidiskriminativnost
 - enake možnosti (Vigotski)
- drugačno poimenovanje (OPP)
- usmerjenost v zmožnosti in potrebe
- vsak posameznik je individuum- je drugačen

D. O POJMU OTROCI S POSEBNIMI POTREBAMI (OPP)

- 1980 v Angliji
- kaj implicira naziv OPP?
- posebne potrebe ima tisti, ki potrebuje prilagoditve in/ali pomoč
- razširjenost naziva OPP
- površno razumevanje pojma

E. KAKO MI URESNIČUJEMO NOVO PARADIGMO IN NOVO KONCEPCIJO VZGOJE IN IZOBRAŽEVANJA OPP?

- 1995 Bela Knjiga o vzgoji in izobraževanju
- 1996 sprejeta večina novih šolskih zakonov

- kakšne odločitve so bile tedaj sprejete?
 - poimenovanje
 - ali še specialna zakonodaja?

Stari koncept in definiranje “ otroci z motnjami v telesnem in duševnem razvoju “ (slepi in slabovidni, gluhi in naglušni, z motnjami v duševnem razvoju, z govornimi motnjami, telesno prizadeti, z motnjami vedenja in osebnosti) → cca 3-5% populacije

Nov koncept OPP (11. člen Zakona o OŠ)

- otroci z motnjami v razvoju (slepi in slabov., gluhi in naglušni ...)
cca 3 – 5 %
- otroci z učnimi težavam → cca 15 – 18 %

- posebej nadarjeni otroci – cca 2 %
- Skupaj OPP 20-25% populacije

OPP so zelo heterogena populacija

/ \

“ zahtevni” “ manj zahtevni”

Za najzahtevnejšo OPP specialni zakon Zakon o usmerjanju OPP(2000):

- z motnjami v duš. razvoju
- slepi in slabovidni
- gluhi in naglušni
- gibalno ovirani
- dolgotrajno bolni

- s primanjkljaji na posameznih področjih učenja
- otroci s čustvenimi in vedenjskimi motnjami

F. INTEGRACIJA → INKLUZIJA

Integracija :

- evropska ideja
- Danska 1957
- definicija Mikkelsena “ Integracija je vključevanje prizadetih v normalno okolje v največji možni meri “
- v ZDA “ mainstreaming”
- še vedno pa verjeli, da otroci z razvojnimi motnjami sodijo v posebno šolo
- integracija je “ odpiranje vrat posebnih šol v okolje”

Inkluzija:

- je nadgradnja integracije? Izhaja iz novih vrednot → vsak otrok je drugačen in vsi naj žive skupaj - heterogena šola

- vodilni ideolog Skrtic (ideje Vigotskega – pomen vzgoje in izobraževanja; manj kvalitetno izobraževanje generira socialno neenakost..)
- bistvo Inkluzije: “ Vsi otroci se vključujejo v skupno šolo → v posebne oblike pa le tedaj, če je strokovno ugotovljeno, da je to zanj boljša rešitev”
- iz ideje inkluzije nastal nov standard edukacije OPP:
 - vsakemu zagotoviti najvišjo stopnjo prilagoditve in pomoči
 - vključiti v najmanj restriktivno okolje
- ni dileme, ali sprejeti inkluzivno paradigmo → problem je, kako to implementirati
- pri tem moramo v vsaki deželi upoštevati svojo realnost → v tem se precej razlikujemo
- paziti na “ proces spreminjanja” in pogoje

DELAVNICA

- delo v manjših skupinah ali trojkah
- iskati odgovore na vprašanja.

1. Kaj bi bilo potrebno storiti, da bi bila inkluzija OPP uspešnejša? (naštejte najmanj 10 ukrepov)
2. Kaj najbolj moti in otežuje položaj in delo OPP v rednem vrtcu / šoli?
(naštejte najmanj 10 stvari)
3. Kaj pričakujejo in potrebujejo OPP v rednem vrtcu / šoli)?
(8 naštejte najmanj 10 stvari)
4. Kaj bi lahko storili kot vzgojiteljica v vrtcu oziroma kot učitelj v šoli, da bi drugi otroci / sošolci oblikovali do njih boljši odnos in jih bolj sprejemali?
(naštejte najmanj 10 stvari)

- refleksija – primer države Wisconsin
 - do kje sme iti šola
 - kaj je z akademskim znanjem-standardi
 - kaj je s pravico drugih otrok

G. SISTEM VZGOJE IN IZOBRAŽEVANJA

OPP

- v populaciji je 20-25% OPP
- v specializiranih šolah in zavodih je le še cca 1 % populacije → najzahtevnejši
- cca 90 %% vseh OPP v rednih šolah
- Zakon o usmerjanju določa za OPP različne programe vzgoje in izobraževanje (ne več različnih šol) in sicer:
 - a. programe s prilagojenim izvajanjem in dodatno strokovno pomočjo (predšolska vzgoja v vrtcih/ izobraževalni programi v šolah)

- b. prilagojeni program predšolske vzgoje /izobraževalni programi šol:**
 - z enakovrednim izobraževalnim standardom
 - z nižjim izobrazbenim standardom
- c. posebni programi (tudi rehabilitacijski)**
- d. vzgojni program**

H. USMERJANJE OPP

- od kategorizacije preko razvrščanja do usmerjanja
- kaj je usmerjanje?
 - ugotavljanje primanjkljajev, ovir oziroma motenj
 - ugotavljanje potreb po prilagoditvi in strokovni pčomoči
 - izbira in usmeritev v ustrezni program in določitev vrste in obsega prilagoditev in strokovne pomoči
- kateri OPP se bodo usmerjali (iz Zakona o usmerjanju- 7 vrst)

- kdo začne postopek usmerjanja?
 - starši zahtevajo
 - šola lahko le predlaga
- posebni obrazci
- strokovne komisije za usmerjanje I. in II. stopnje
- organizacijska shema:
 - uradna oseba na enoti Zavoda za šolstvo vodi vse uradne dolžnosti
 - strokovna komisija za usmerjanje (defektolog, psiholog,zdravnik + ...) izda “ strokovno mnenje”
 - na tej podlagi uradna oseba izda “ odločbo o usmeritvi”
 - kaj vsebuje strokovno mnenje in kaj odločba o usmeritvi?
- vloga in položaj staršev
- pritožbeni postopki
- preverjanje usmeritve

DELAVNICA:

- delo v parih/trojicah

Vprašanja:

1. napišite 10 “zlatih “ pravil za delo z OPP
2. ali bi bilo možno v šolah prilagoditi tudi izobraževalne standarde (nivo zahtevnosti) otrokom s posebnimi potrebami?

- utemeljite vse trditve

4. katere težave ima vrtec / šola pri delu z OPP?
 - napišite najmanj 7 bistvenih in utemeljite

I. DODATNA STROKOVNA POMOČ

- kaj je to
- Pravilnik o dodatni strokovni in fizični pomoči
- v katerih programih?
- DSP je pomoč pri premagovanju primanjkljajev, ovir oziroma motenj:
 - reedukacija
 - kompenzacija
 - rehabilitacija
- ter
- pomoč pri učenju
- kdo izvaja DSP?
- kako, kje izvajati DSP? (odvisno od primera do primera)
- finančni standardi

J. INDIVIDUALIZIRANI PROGRAM (IP)

- začetki 1975 v ZDA
- zakaj individualizirani program
- pri nas določa IP Zakon o usmerjanju OPP
- obvezni dokument
- postopek priprave (ravnatelj imenuje komisijo...v enem mesecu... sodelovanje staršev... med letom spremljanje uresničevanja)
- sestavine IP:
 - podatki o OPP in usmeritvi
 - letni cilji
 - obdobjni cilji
 - načrt in način izvajanja IP
 - evalvacija